

Elsäkerhetsverkets författningssamling

ISSN 1103-405X

Utgivare: Göran Beckert

Elsäkerhetsverkets föreskrifter och allmänna råd om behörighet för elinstallatörer;

beslutade den 4 juni 2013.

Elsäkerhetsverket meddelar följande föreskrifter¹ med stöd av 4, 8, 9 och 15 §§ i elinstallatörsförordningen (1990:806) och beslutar följande allmänna råd.

**ELSÄK-FS
2013:1**

Utkom från trycket
den 26 juni 2013

1 kap. Allmänna bestämmelser

Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser om krav på utbildning och praktik för behörighet att utföra elinstallationsarbete på elektriska starkströmsanläggningar samt om erkännande av yrkeskvalifikationer eller yrkeserfarenhet som har förvärvats inom ett annat EES-land än Sverige.

Föreskrifterna gäller inte för elinstallationsarbete på

- luftfartyg,
- fordon för elektrisk järnvägs-, spårvägs-, tunnelbane- och trådbussdrift,
- övriga fordon, inklusive släpfordon,
- fartyg, inklusive fritidsbåtar och
- på övriga anordningar.

Allmänna råd

Med övriga fordon, inklusive släpfordon, avses till exempel husbilar och husvagnar. Med övriga anordningar avses till exempel maskiner, hissar och kranar.

Definitioner

2 § I dessa föreskrifter avses med

anpassningsperiod: utövande av elinstallationsarbete under överinseende av behörig elinstallatör,

anslutningsdon: don som omfattar olika slag av uttag, intag, skarvdon och liknande,

bostäder: alla utrymmen i ett bostadshus utom de allmänna utrymmena i flerbostadshus,

EES: Europeiska Ekonomiska Samarbetsområdet,

¹ Jfr rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer (EGT L 255, 30.09.2005, s 0022-0142, Celex 32005L0036).

ELSÄK-FS 2013:1 *elkopplare*: en apparat som är konstruerad för att bryta strömmen i en eller flera strömkretsar,

lämplighetsprov: ett prov som endast gäller yrkeskunnighet i elinstallationsarbete,

torra och icke brandfarliga utrymmen i en bostad: normalt alla rum utom badrum, duschrum och rum med simbassäng samt garage.

Övriga begrepp som används i dessa föreskrifter har samma betydelse som i 2 § elinstallatörsförordningen (1990:806) och 2 § starkströmsförordningen (2009:22).

3 § Utan hinder av bestämmelserna i 6 § elinstallatörsförordningen (1990:806) om vem som får utföra elinstallationsarbete, får följande arbeten utföras av andra än en elinstallatör eller en yrkesman under överinseende av en elinstallatör. Undantagen gäller dock inte för elinstallationsarbeten som utförs i explosiva miljöer.

1. Utbyte av elkopplare som är placerade i en egen kapsling eller dosa samt av anslutningsdon för högst 16 A, 400 V.

2. Utbyte av ljusarmatur i torra icke brandfarliga utrymmen inne i bostäder.

3. Utförande, ändring eller reparation av en starkströmsanläggning som ingår i en skyddsklenspanningskrets med nominell spänning om högst 50 V med effekt om högst 200 VA och ström begränsad av säkring på högst 10 A eller med annat överströmsskydd med motsvarande skyddsverkan.

4. Förläggning av värmekabel eller värmefolie för skyddsklenspanning med nominell spänning om högst 50 V.

5. Losskoppling eller anslutning av en anordning i ett laboratorium, provrum eller liknande där anordningen används för utbildning, provning, försöksverksamhet eller kontroll.

4 § Utan hinder av 6 § elinstallatörsförordningen (1990:806) om vem som får utföra elinstallationsarbete får elinstallationsarbete utföras av

a) skolelev i utbildningssyfte, även om arbetet äger rum i en annan verksamhet än utbildningsanordnarens verksamhet och

b) den som deltar i en praktik utan att anses som anställd om praktiken har anvisats av en myndighet.

Elinstallationsarbete enligt första stycket ska ske under överinseende av en elinstallatör.

Behörigheter

5 § En behörighet gäller i femton år från beslutsdagen. Efter ansökan förlängs behörigheten med tio år i taget.

Det finns fyra olika behörigheter: Allmän behörighet (AB), allmän behörighet för lågspänning (ABL), begränsad behörighet (BB1) och begränsad behörighet (BB3). En person kan inneha endast en behörighet.

1. AB gäller för alla elinstallationsarbeten.

2. ABL gäller för alla elinstallationsarbeten på lågspänningsanläggningar.

3. BB1 gäller för lågspänningsanläggningar och är begränsad till följande elinstallationsarbeten i befintlig gruppledning:

- uppsättning och flyttning av ljusarmaturer, elkopplare och uttag med tillhörande kablar,
 - fast anslutning och losskoppling av en anordning med tillhörande don samt förläggning och anslutning av kablar som tillhör donen.
4. BB3 gäller för visst elinstallationsarbete efter beslut av Elsäkerhetsverket i särskilda fall.

Utbildnings- och praktikkrav för behörighet

6 § För behörighet ska sökanden uppfylla kraven enligt dessa föreskrifter på utbildning och praktik för den sökta behörigheten.

Den senast slutförda utbildning som sökanden åberopar, får inte ha avslutats senare än 15 år från ansökningstillfället för att godkännas. Utbildningen får inte ha varit inriktad endast mot elinstallationsarbeten enligt 1 § andra stycket.

Praktik ska ha förvärvats under överinseende av en elinstallatör med minst samma behörighet som den sökta. Praktiken ska ge erfarenhet av sådant val och sådan montering av elinstallationsmateriel för lednings- och jordnings-system, bryt- och manöverapparater, elektriska skyddsapparater och sådan felsökning och kontroll före ibruktagning som får utföras med den sökta behörigheten.

Praktik som förvärvats genom elinstallationsarbete på starkströmsanläggningar som avses i 1 § andra stycket godtas som en del av den nödvändiga praktiken efter prövning av Elsäkerhetsverket i varje enskilt fall. Högst ett år av sådan praktik godtas.

Praktik som förvärvats genom elinstallationsarbete enligt 4 § godtas inte.

Allmänna råd

Praktiken kan ha förvärvats på olika slag av elanläggningar som till exempel anläggningar i det fria och inom byggnader, industrianläggningar och anläggningar för produktion och överföring av el.

7 § För behörigheten AB krävs att sökanden med godkänt resultat har genomgått sådan utbildning att kunskaps- och färdighetskraven enligt bilaga 1 och 2 har uppnåtts.

För behörigheten AB krävs att sökanden under sammanlagt fyra år förvärvat praktik på låg- och högspänningsanläggningar, varav en sammanhängande period om minst tre år. Under dessa tre år ska minst ett år ha omfattat praktik på högspänningsanläggningar och minst två år praktik på lågspänningsanläggningar.

8 § För behörigheten ABL krävs att sökanden med godkänt resultat har genomgått sådan utbildning att kunskaps- och färdighetskraven enligt bilaga 1 har uppnåtts.

För behörigheten ABL krävs att sökanden under sammanlagt fyra år förvärvat praktik på lågspänningsanläggningar, varav en sammanhängande period om minst tre år.

ELSÄK-FS 2013:1 9 § För behörigheten BB1 krävs att sökanden med godkänt resultat har genomgått sådan utbildning att kunskaps- och färdighetskraven enligt bilaga 3 har uppnåtts.

För behörigheten BB1 krävs att sökanden under sammanlagt två år förvärvat praktik på lågspänningsanläggningar, varav en sammanhängande period om minst ett år.

10 § Om den sökande återoppar en utbildning som, enligt Elsäkerhetsverkets bedömning, inte uppfyller kraven för den sökta behörigheten kan verket besluta att den sökande ska genomgå ett prov som omfattar kunskaper som är väsentliga för den sökta behörigheten.

11 § Krav på utbildning och praktik för behörigheten BB3 prövas av Elsäkerhetsverket i varje enskilt fall.

12 § Praktik, som förvärvats i ett annat EES-land än Sverige, kan godtas som en del av den nödvändiga praktiken efter prövning av Elsäkerhetsverket i varje enskilt fall. Sådan praktik får dock inte utgöra mer än hälften av den tid som krävs för att praktiken kan godkännas.

Praktik som har förvärvats i ett land som inte ingår i EES godtas inte.

Undantag från krav på vissa anställningsförhållanden

13 § Utan hinder av 6 § elinstallatörsförordningen (1990:806) behöver en elinstallatör och den yrkesman han har överinseende över inte vara anställda i samma företag när det gäller elinstallationsarbeten som är tidsbegränsade och datum för arbetets slut är fastställt i förväg.

Elinstallatören ska dokumentera omfattningen av arbetet, de tidsramar arbetet avser och vilka personer som deltar i arbetet som sker med stöd av första stycket.

2 kap. Erkännande av yrkeskvalifikationer eller yrkeserfarenhet inom EES

1 § Den som har behörighet att utföra elinstallationsarbete enligt ett examens-, utbildnings- eller annat kompetensbevis som utfärdats i ett annat EES-land än Sverige, kan efter ansökan hos Elsäkerhetsverket få sina kvalifikationer erkända för att få behörighet att utföra elinstallationsarbete i Sverige.

2 § Avviker den sökandes kvalifikationer väsentligt från de kvalifikationer som krävs, kan Elsäkerhetsverket besluta att sökanden ska genomföra kompensationsåtgärder för att få sina kvalifikationer erkända.

Av beslutet ska framgå att sökanden kan välja mellan att

a) genomföra en anpassningsperiod om högst tre år, eller

b) genomgå ett lämplighetsprov med godkänt resultat som omfattar kunskap och kännedom om de yrkesregler som är väsentliga för att utföra elinstallationsarbete i Sverige.

3 § Den som uppfyller kraven i 2 kap. 1 § har rätt att, utan att ansöka om erkännande av sina yrkeskvalifikationer, utföra elinstallationsarbete i Sverige om arbetet är tillfälligt. Med tillfälligt arbete avses arbete som är tidsbegränsat. Arbete som är permanent, regelbundet, eller som är tidsbegränsat men regelbundet upprepas anses inte utgöra tillfälligt arbete.

4 § Den som erhållit yrkeserfarenhet genom att utöva yrkesmässig verksamhet med elinstallationsarbete i ett annat EES-land än Sverige ska efter ansökan hos Elsäkerhetsverket meddelas behörighet att utföra elinstallationsarbete i Sverige om sökande uppfyller något av följande krav.

Sökande ska ha varit verksam

1. under sex år i följd som egenföretagare eller företagsledare eller,
2. under tre år i följd som egenföretagare eller företagsledare, om sökanden kan visa att han för verksamheten i fråga har genomgått en utbildning på minst tre år, eller
3. under fyra år i följd som egenföretagare eller företagsledare om sökanden kan visa att han för verksamheten i fråga har genomgått en utbildning på minst två år, eller
4. under tre år i följd som egenföretagare eller företagsledare om sökande kan visa att han utövat verksamheten i fråga som anställd under minst fem år, eller
5. under fem år i följd i ledande ställning varav tre år med tekniska uppgifter och med ansvar för minst en avdelning i företaget om sökanden kan visa att han för verksamheten ifråga genomgått en utbildning på minst tre år.

De utbildningar som anges i andra stycket 2, 3 och 5 ska styrkas genom ett bevis eller intyg som utfärdats av en behörig myndighet eller yrkesorganisation. I de fall som avses i 1 och 4 får verksamheten inte ha upphört tidigare än tio år före den dag då en komplett ansökan lämnas till Elsäkerhetsverket.

3 kap. Övriga bestämmelser

1 § Den som vill ha en behörighet ska skriftligen ansöka om det hos Elsäkerhetsverket. Ansökan ska göras på blankett som fastställts av Elsäkerhetsverket och innehålla uppgift om sökandens namn, folkbokföringsadress och person- eller samordningsnummer.

Till ansökan ska bifogas:

1. styrkta avskrifter eller kopior av intyg om eller betyg över genomförd utbildning, som visar att sökanden med godkänt resultat har genomgått sådan utbildning att kunskaps- och färdighetskraven för den sökta behörigheten har uppnåtts,
2. intyg om genomförd praktik. Intyget ska vara utfärdat av den installatör som har haft överinseende över sökandens praktik. Intyget ska utfärdas på blankett som fastställts av Elsäkerhetsverket, och
3. tjänstgöringsintyg om praktik som förvärvats genom elinstallationsarbete på starkströmsanläggningar som avses i 1 kap. 1 § andra stycket.

2 § Den som vill ha en gällande behörighet förlängd, ska skriftligen ansöka om det hos Elsäkerhetsverket. Ansökan ska göras på blankett som fastställts av verket och innehålla uppgift om sökandens namn, folkbokföringsadress och person- eller samordningsnummer.

ELSÄK-FS 2013:1 3 § Den som vill få erkännande av utländska yrkeskvalifikationer eller yrkeserfarenhet för elinstallationsarbete i Sverige enligt 2 kap. ska skriftligen ansöka om detta hos Elsäkerhetsverket på blankett som fastställts av Elsäkerhetsverket.

Till ansökan ska fogas styrkta kopior av examens-, utbildnings- eller annat kompetensbevis och i förekommande fall styrkt kopia av intyg om sökandens yrkeserfarenhet. Bevisen och intygen ska vara utfärdade av en behörig myndighet i ett EES-land och intyga att den sökandes yrkeskvalifikationer minst motsvarar de krav som ställs av Elsäkerhetsverket för den behörighet som är närmast den sökta.

4 § Den som enligt 1 kap. 12 § vill åberopa praktik som förvärvats i ett annat EES-land än Sverige ska till ansökan bifoga ett intyg om omfattningen av och innehållet i genomförd praktik. Den som intygar sådan praktik ska kunna erhålla en svensk behörighet enligt bestämmelserna i 2 kap.

Allmänna råd

Intygsgivaren kan styrka sina kvalifikationer genom att ta kontakt med det organ som enligt direktiv 2005/36/EG, artikel 57 är kontaktpunkt i det EES-land där praktiken har utförts.

5 § Elsäkerhetsverket får besluta om undantag från bestämmelserna i dessa föreskrifter.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 januari 2014 då Elsäkerhetsverkets föreskrifter (ELSÄK-FS 2007:2) om behörighet för elinstallationsarbete ska upphöra att gälla.

1. Äldre föreskrifter tillämpas på ansökningar som har inkommit till verket före ikraftträdandet.

2. Behörigheter som meddelats enligt äldre bestämmelser gäller under den giltighetstid som anges på behörighetsbeviset.

3. I fråga om kunskaps- och färdighetskrav får bestämmelserna i 1 kap. 7–9 §§ Elsäkerhetsverkets föreskrifter (ELSÄK-FS 2010:4) om ändring av verkets föreskrifter (ELSÄK-FS 2007:2) om behörighet för elinstallatörer åberopas för att ansöka om behörighet. Den senast slutförda utbildningen som sökanden i sådant fall åberopar, får inte ha avslutats före den 1 januari 1999.

Den som ansöker om behörighet enligt bestämmelserna i 1 kap. 7–9 §§ ELSÄK-FS 2010:4 ska till ansökan foga styrkta avskrifter eller kopior av betyg över genomförd utbildning.

4. Den som enligt äldre föreskrifter har tilldelats behörigheten ABH och som efter ikraftträdandet ansöker om förlängning av behörigheten kommer att meddelas begränsad behörighet BB3.

5. Den som enligt äldre föreskrifter har tilldelats behörigheten BB2 och som efter ikraftträdandet ansöker om förlängning av behörigheten kommer att meddelas behörigheten BB1.

ELISABET FALEMO

Horst Blüchert

1. Lågspänningsbehörighet

Kunskaps- och färdighetskraven omfattar kunskapsområdena elinstallation, elkraft, elmaskiner samt regler och standarder.

I kunskapsområdena elinstallationer i byggnader, anläggningar för produktion och överföring av el samt industriella anläggningar och elmaskiner ska den sökande ha utfört praktiska laborationer.

1.1 Kunskapsområde elinstallationer i byggnader

Den sökande ska ha följande kunskaper och färdigheter.

1. Kunna dimensionera kraft- och belysningsanläggningar.
2. Kunna utföra enklare mekaniska konstruktionsberäkningar.
3. Kunna rita schema med tillhörande dokumentation.
4. Veta hur olika materiel- eller materialval kan påverka elanläggningar från säkerhetssynpunkt.
5. Kunna utföra kontroll före ibruktagnig.

1.2 Kunskapsområde anläggningar för produktion och överföring av el samt industriella anläggningar

Den sökande ska ha följande kunskaper och färdigheter.

1. Kunna utföra energi-, effekt-, förlust-, kortslutnings- och jordslutningsberäkningar och dimensionera enklare elnät för lågspänning.
2. Veta hur olika elproduktions- och överföringssystem är uppbyggda.
3. Veta hur ledningsbundna överspänningar uppstår och vilka överspänningsskydd som finns.
4. Veta hur utrustningar för reservkraft och avbrottsfri kraft fungerar och hur dessa ska anslutas.
5. Veta hur kontrollutrustningar för drift och övervakning av elkrafttekniska processer fungerar.
6. Veta hur kontaktledningsanläggningar för järnvägs-, spårvägs- trådbuss- och tunnelbanedrift är uppbyggda.

1.3 Kunskapsområde elmaskiner

Den sökande ska ha följande kunskaper och färdigheter.

1. Veta hur transformatorer och roterande elmaskiner är uppbyggda och hur de fungerar.
2. Kunna genomföra dimensioneringar med hjälp av utrustningars märkdata för att kunna välja lämpliga transformatorer, elmaskiner och drivsystem.
3. Ha utfört laborationer med mätningar på transformatorer och roterande elmaskiner i syfte att verifiera deras karakteristiska elektriska egenskaper.

1.4 Kunskapsområde regler och standarder

Den sökande ska ha kunskaper om och kunna tillämpa gällande regler och standarder för lågspänningsinstallationer.

2. Högspänningsbehörighet

Den sökande ska ha utfört praktiska laborationer och ska ha följande kunskaper och färdigheter.

1. Kunna utföra energi-, effekt-, förlust-, kortslutnings- och jordslutningsberäkningar och dimensionera enklare högspänningsnät för allmän eldistribution och för industrinät.
2. Ha praktiskt utfört mätning på jordtag.
3. Ha kunskaper om och kunna tillämpa gällande regler och standarder för högspänningsanläggningar.
4. Veta hur högspänningsnät och kontaktledningsanläggningar för järnvägsdrift är uppbyggda.
5. Kunna utföra kontroll av högspänningsanläggningar före ibruktagning.

3. Kunskaps- och färdighetskrav för begränsad behörighet (BB1)

Kunskaps- och färdighetskraven omfattar kunskapsområdena praktisk ellära och elkraftteknik.

Den sökande ska ha utfört praktiska laborationer och ska ha följande kunskaper och färdigheter.

3.1 Kunskapsområde praktisk ellära

Den sökande ska ha följande kunskaper och färdigheter.

1. Veta hur likströmskretsar och enfasväxelströmskretsar fungerar.
2. Veta hur trefasväxelströmskretsar fungerar och vilka skillnader som finns mellan TN-C-, TN-S-, TT- och IT-system.
3. Veta vilken funktion skyddsjordsledaren har i en gruppledning.
4. Veta vilka skyddsapparater som kan finnas i en gruppledning och hur dessa fungerar.

3.2 Kunskapsområde elkraftteknik

Den sökande ska ha följande kunskaper och färdigheter.

1. Kunna utföra uppsättning och flyttning av ljusarmaturer, elkopplare och uttag med tillhörande kablar i befintlig gruppledning.
2. Kunna utföra fast anslutning och losskoppling av en anordning med tillhörande don samt förläggning och anslutning av kablar som tillhör donen.
3. Kunna läsa ritningar och elscheman.
4. Kunna tillämpa gällande regler och standarder för elinstallationsarbeten som får utföras med begränsad behörighet BB1.
5. Kunna mäta spänning, ström och resistans samt utföra isolationsmätning.
6. Kunna utföra kontroll före ibruktagning.

